

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ద్వాదశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వాదశః సర్గః ॥

రాజ్ఞో దశరథస్య చింతా విలాపశ్చ తేన కైకేయ్యా భర్తసం సాంత్యనం
తాదృశవరయాఙ్గాతో వినివర్తితుమనురోధకరణం చ

తతః శ్రుత్వా మహారాజః కైకేయ్యా దారుణం వచః |
చింతామభిసమాపేదే ముహూర్తం ప్రతతాప చ || 2.12.1 ||

కిం ను మేఽయం దివాస్వప్నశ్చిత్తమోహోఽపి వా మమ |
అనుభూతోపసర్గో వా మనసో వాప్యపద్రవః || 2.12.2 ||

ఇతి సంచింత్య తద్ రాజా నాధ్యగచ్ఛత్ తదాసుఖం |
ప్రతిలభ్య తతః సంజ్ఞాం కైకేయావాక్యతాపితః || 2.12.3 ||

వ్యథితో విక్లవశ్చైవ వ్యాఘ్రిం దృష్ట్వా యథా మృగః |
అసంవృతాయామాసీనో జగత్యాం దీర్ఘముచ్ఛ్వసన్ || 2.12.4 ||

మండలే పన్నగో రుద్ధో మంత్రైరివ మహావిషః |
అహో ధిగితి సామర్థ్యో వాచముక్త్వా నరాధిపః || 2.12.5 ||

మోహమాపేదివాన్ భూయః శోకోపహతచేతనః |
చిరేణ తు నృపః సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య సుదుఃఖితః || 2.12.6 ||

కైకేయామబ్రవీత్ క్రుద్ధో నిర్దహన్నివ తేజసా |
నృశంసే దుష్టచారిత్రే కులస్యాస్య వినాశిని || 2.12.7 ||

కిం కృతం తవ రామేణ పాపే పాపం మయాపి వా |
సదా తే జననీతుల్యాం వృత్తిం వహతి రాఘవః || 2.12.8 ||

తస్యైవం త్వమనర్థాయ కిన్నిమిత్తమిహోద్యతా |
త్వం మయాఽఽత్మవినాశాయ భవనం స్వం నివేశితా || 2.12.9 ||

అవిజ్ఞానాన్మృపసుతా వ్యాలా తీక్ష్ణవిషా యథా |
జీవలోకో యదా సర్వో రామస్యాహ గుణస్తవం || 2.12.10 ||

అపరాధం కముద్దిశ్య త్యక్త్యామీష్టమహం సుతం |
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ త్యజేయమపి వా శ్రియం || 2.12.11 ||

జీవితం చాత్మనో రామం న త్వేవ పితృవత్సలం |
పరా భవతి మే ప్రీతిర్ద్భ్రష్ట్యా తనయమగ్రజం || 2.12.12 ||

అపశ్యతస్తు మే రామం నష్టం భవతి చేతనం |
తిష్ఠేల్లోకో వినా సూర్యం సస్యం వా సలిలం వినా || 2.12.13 ||

న తు రామం వినా దేహే తిష్ఠేత్తు మమ జీవితం |
తదలం త్యజ్యతామేష నిశ్చయః పాపనిశ్చయే || 2.12.14 ||

అపి తే చరణౌ మూర్ధ్నా స్పృశామ్యేష ప్రసీద మే |
కిమర్థం చింతితం పాపే త్వయా పరమదారుణం || 2.12.15 ||

అథ జిజ్ఞాససే మాం త్వం భరతస్య ప్రియాప్రియే |
అస్తు యత్తత్త్వయా పూర్వం వ్యాహృతం రాఘవం ప్రతి || 2.12.16 ||

స మే జ్యేష్ఠసుతః శ్రీమాన్ ధర్మజ్యేష్ఠ ఇతీవ మే |
తత్ త్వయా ప్రియవాదిన్యా సేవార్థం కథితం భవేత్ || 2.12.17 ||

తచ్చృత్వా శోకసంతప్తా సంతాపయసి మాం భృశం |
ఆవిష్టాసి గృహే శూన్యే సా త్వం పరవశం గతా || 2.12.18 ||

ఇక్షాకూణాం కులే దేవి సంప్రాప్తః సుమహానయం |
అనయో నయసంపన్నే యత్ర తే వికృతా మతిః || 2.12.19 ||

నహి కించిదయుక్తం వా విప్రియం వా పురా మమ |
అకరోస్త్యం విశాలాక్షి తేన న శ్రద్ధధామి తే || 2.12.20 ||

నను తే రాఘవస్తుల్యో భరతేన మహాత్మనా |
బహుశో హి స్మ బాలే త్వం కథాః కథయసే మమ || 2.12.21 ||

తస్య ధర్మాత్మనో దేవి వనే వాసం యశస్వినః |
కథం రోచయసే భీరు నవ వర్షాణి పంచ చ || 2.12.22 ||

అత్యంతసుకుమారస్య తస్య ధర్మే కృతాత్మనః |
కథం రోచయసే వాసమరణ్యే భృశదారుణే || 2.12.23 ||

రోచయస్యభిరామస్య రామస్య శుభలోచనే |
తవ శుశ్రూషమాణస్య కిమర్థం విప్రవాసనం || 2.12.24 ||

రామో హి భరతాద్ భూయస్తవ శుశ్రూషతే సదా |
విశేషం త్వయి తస్మాత్ తు భరతస్య న లక్షయే || 2.12.25 ||

శుశ్రూషాం గౌరవం చైవ ప్రమాణం వచనక్రియాం |
కన్తు భూయస్తరం కుర్యాదన్యత్ర పురుషర్షభాత్ || 2.12.26 ||

బహూనాం స్త్రీసహస్రాణాం బహూనాం చోపజీవినాం |
పరివాదోఽపవాదో వా రాఘవే నోపపద్యతే || 2.12.27 ||

సాంత్యయన్ సర్వభూతాని రామః శుద్ధేన చేతసా |
గృహ్లాతి మనుజవ్యాఘ్రః ప్రియైర్విషయవాసినః || 2.12.28 ||

సత్యేన లోకాంజయతి ద్విజాన్ దానేన రాఘవః |
గురూంఘశ్రూషయా వీరో ధనుషా యుధి శాత్రవాన్ || 2.12.29 ||

సత్యం దానం తపస్త్యాగో మిత్రతా శౌచమార్జవం |
విద్యా చ గురుశుశ్రూషా ద్రువాణ్యేతాని రాఘవే || 2.12.30 ||

తస్మిన్నార్జవసంపన్నే దేవి దేవోపమే కథం |
పాపమాశంససే రామే మహర్షిసమతేజసి || 2.12.31 ||

న స్మరామ్యప్రియం వాక్యం లోకస్య ప్రియవాదినః |
స కథం త్వత్కృతే రామం వక్ష్యామి ప్రియమప్రియం || 2.12.32 ||

క్షమా యస్మింస్తపస్త్యాగః సత్యం ధర్మః కృతజ్ఞతా |
అప్యహింసా చ భూతానాం తమృతే కా గతిర్మమ || 2.12.33 ||

మమ వృద్ధస్య కైకేయి గతాంతస్య తపస్వినః |
దీనం లాలప్యమానస్య కారుణ్యం కర్తుమర్హసి || 2.12.34 ||

పృథివ్యాం సాగరాంతాయాం యత్ కించిదధిగమ్యతే |
తత్ సర్వం తవ దాస్యామి మా చ త్వం మన్యుమావిశ || 2.12.35 ||

అంజలిం కుర్మి కైకేయి పాదౌ చాపి స్పృశామి తే |
శరణం భవ రామస్య మాధర్మో మామిహ స్పృశేత్ || 2.12.36 ||

ఇతి దుఃఖాభిసంతప్తం విలపంతమచేతనం |
ఘూర్ణమానం మహారాజం శోకేన సమభిప్లుతం || 2.12.37 ||

పారం శోకార్ణవస్యాశు ప్రార్థయంతం పునః పునః |
ప్రత్యువాచాథ కైకేయీ రౌద్రా రౌద్రతరం వచః || 2.12.38 ||

యది దత్త్వా వరౌ రాజన్ పునః ప్రత్యనుతప్యసే |
ధార్మికత్వం కథం వీర పృథివ్యాం కథయిష్యసి || 2.12.39 ||

యదా సమేతా బహవస్త్యయా రాజర్షయః సహ |
కథయిష్యంతి ధర్మజ్ఞ తత్ర కిం ప్రతివక్ష్యసి || 2.12.40 ||

యస్యాః ప్రసాదే జీవామి యా చ మామభ్యుపాలయత్ |
తస్యాః కృతా మయా మిథ్యా కైకేయ్యా ఇతి వక్ష్యసి || 2.12.41 ||

కిల్బిషం త్వం నరేంద్రాణాం కరిష్యసి నరాధిప |
యో దత్త్వా వరమద్యైవ పునరన్యాని భాషసే || 2.12.42 ||

శైబ్యః శ్యేనకపోతీయే స్వమాంసం పక్షిణే దదౌ |
అలర్కశ్చక్షుషీ దత్త్వా జగామ గతిముత్తమాం || 2.12.43 ||

సాగరః సమయం కృత్వా న వేలామతివర్తతే |
సమయం మాన్యతం కార్షీః పూర్వవృత్తమనుస్మరన్ || 2.12.44 ||

స త్వం ధర్మం పరిత్యజ్య రామం రాజ్యేభిషిచ్య చ |
సహ కౌసల్యయా నిత్యం రంతుమిచ్ఛసి దుర్మతే || 2.12.45 ||

భవత్వధర్మో ధర్మో వా సత్యం వా యది వాన్యతం |
యత్త్వయా సంశ్రుతం మహ్యం తస్య నాస్తి వ్యతిక్రమః || 2.12.46 ||

అహం హి విషమద్యైవ పీత్వా బహు తవగ్రతః |
పశ్యతస్తే మరిష్యామి రామో యద్యభిషిచ్యతే || 2.12.47 ||

ఏకాహమపి పశ్యేయం యద్యహం రామమాతరం |
అంజలిం ప్రతిగృహ్ణాంతీం శ్రేయో నను మృతిర్మమ || 2.12.48 ||

భరతేనాత్మనా చాహం శపే తే మనుజాధిప |
యథా నాన్యేన తుష్యేయమృతే రామవివాసనాత్ || 2.12.49 ||

ఏతావదుక్త్వా వచనం కైకేయీ విరరామ హ |
విలపంతం చ రాజానం న ప్రతివ్యాజహార సా || 2.12.50 ||

శ్రుత్వా తు రాజా కైకేయ్యా వాక్యం పరమశోభనం |
రామస్య చ వనే వాసమైశ్వర్యం భరతస్య చ || 2.12.51 ||

నాభ్యభాషత కైకేయీం ముహూర్తం వ్యాకులేంద్రియః |
ప్రైక్షతానిమిషో దేవీం ప్రియామప్రియవాదినీం || 2.12.52 ||

తాం హి వజ్రసమాం వాచమాకర్ణ్య హృదయాప్రియాం |
దుఃఖశోకమయీం శ్రుత్వా రాజా న సుఖితోఽభవత్ || 2.12.53 ||

స దేవ్యా వ్యవసాయం చ ఘోరం చ శపథం కృతం |
ధ్యాత్వా రామేతి నిఃశ్వస్య చ్ఛిన్నస్తరురివాపతత్ || 2.12.54 ||

నష్టచిత్తో యథోన్మత్తో విపరీతో యథాతురః |
హృతతేజా యథా సర్వో బభూవ జగతీపతిః || 2.12.55 ||

దీనయాఽఽతురయా వాచా ఇతి హోవాచ కైకయీం |
అనర్థమిమమర్థాభం కేన త్వముపదేశితా || 2.12.56 ||

భూతోపహతచిత్తేవ బ్రువంతీ మాం న లజ్జసే |
శీలవ్యసనమేతత్ తే నాభిజానామ్యహం పురా || 2.12.57 ||

బాలాయాస్తత్ త్విదానీం తే లక్షయే విపరీతవత్ |
కుతో వా తే భయం జాతం యా త్వమేవంవిధం వరం || 2.12.58 ||

రాష్ట్రే భరతమాసీనం వృణీషే రాఘవం వనే |
విరమైతేన భావేన త్వమేతేనాన్యతేన చ || 2.12.59 ||

యది భర్తుః ప్రియం కార్యం లోకస్య భరతస్య చ |
నృశంసే పాపసంకల్పే క్షుద్రే దుష్కృతకారిణి || 2.12.60 ||

కిం ను దుఃఖమలీకం వా మయి రామే చ పశ్యసి |
న కథంచిదృతే రామాద్ భరతో రాజ్యమావసేత్ || 2.12.61 ||

రామాదపి హి తం మన్యే ధర్మతో బలవత్తరం |
కథం ద్రక్ష్యామి రామస్య వనం గచ్ఛేతి భాషితే || 2.12.62 ||

ముఖవర్ణం వివర్ణం తు యథైవేందుముపప్లుతం |
తాం తు మే సుకృతాం బుద్ధిం సుహృద్భ్యః సహ నిశ్చితాం || 2.12.63 ||

కథం ద్రక్ష్యామ్యపావృతాం పరైరివ హతాం చమూం |
కిం మాం వక్ష్యంతి రాజానో నానాదిగ్భ్యః సమాగతాః || 2.12.64 ||

బాలో బతాయమైక్ష్వాకశ్చిరం రాజ్యమకారయత్ |
యదా హి బహవో వృద్ధా గుణవంతో బహుశ్రుతాః || 2.12.65 ||

పరిప్రక్ష్యంతి కాకుత్స్థం వక్ష్యామీహ కథం తదా |
క్షైకేయ్యా క్లిశ్యమానేన పుత్రః ప్రవ్రాజితో మయా || 2.12.66 ||

యది సత్యం బ్రవీమ్యేతత్ తదసత్యం భవిష్యతి |
కిం మాం వక్ష్యతి కౌసల్యా రాఘవే వనమాస్థితే || 2.12.67 ||

కిం చైనాం ప్రతివక్ష్యామి కృత్వా విప్రియమీదృశం |
యదా యదా చ కౌసల్యా దాసీవ చ సఖీవ చ || 2.12.68 ||

భార్యావద్ భగినీవచ్ఛ మాతృవచ్ఛోపతిష్ఠతి |
సతతం ప్రియకామా మే ప్రియపుత్రా ప్రియంవదా || 2.12.69 ||

న మయా సత్కృతా దేవీ సత్కారార్హా కృతే తవ |
ఇదానీం తత్తపతి మాం యన్మయా సుకృతం త్వయి || 2.12.70 ||

అపథ్యవ్యంజనోపేతం భుక్తమన్నమివాతురం |
విప్రకారం చ రామస్య సంప్రయాణం వనస్య చ || 2.12.71 ||

సుమిత్రా ప్రేక్ష్య వై భీతా కథం మే విశ్వసిష్యతి |
కృపణం బత వైదేహీ శ్రోష్యతి ద్వయమప్రియం || 2.12.72 ||

మాం చ పంచత్వమాపన్నం రామం చ వనమాశ్రితం |
వైదేహీ బత మే ప్రాణాన్ శోచంతీ క్షపయిష్యతి || 2.12.73 ||

హీనా హిమవతః పార్శ్వే కిన్నరేణేవ కిన్నరీ |
నహి రామమహం దృష్ట్వా ప్రవసంతం మహావనే || 2.12.74 ||

చిరం జీవితుమాశంసే రుదంతీం చాపి మైథిలీం |
సా నూనం విధవా రాజ్యం సపుత్రా కారయిష్యసి || 2.12.75 ||

సతీం త్వామహమత్యంతం వ్యవస్యామ్యసతీం సతీం |
రూపిణీం విషసంయుక్తాం పీత్వేవ మదిరాం నరః || 2.12.76 ||

అన్యతైర్భత మాం సాంత్యైః సాంత్యయంతీ స్మ భాషసే |
గీతశబ్దేన సంరుద్య లుబ్ధో మృగమివావధీః || 2.12.77 ||

అనార్య ఇతి మామార్యాః పుత్రవిక్రాయకం ధ్రువం |
వికరిష్యంతి రథ్యాసు సురాపం బ్రాహ్మణం యథా || 2.12.78 ||

అహో దుఃఖమహో కృచ్ఛ్రం యత్ర వాచః క్షమే తవ |
దుఃఖమేవంవిధం ప్రాప్తం పురా కృతమివాశుభం || 2.12.79 ||

చిరం ఖలు మయా పాపే త్వం పాపేనాభిరక్షితా |
అజ్ఞానాదుపసంపన్నా రజ్జురుద్బంధనీ యథా || 2.12.80 ||

రమమాణస్త్యయా సార్థం మృత్యుం త్వాం నాభిలక్షయే |
బాలో రహసి హస్తేన కృష్ణసర్పమివాస్పృశం || 2.12.81 ||

తం తు మాం జీవలోకోఽయం నూనమాక్రోష్టుమర్హతి |
మయా హ్యపిత్సకః పుత్రః స మహాత్మా దురాత్మనా || 2.12.82 ||

బాలిశో బత కామాత్మా రాజా దశరథో భృశం |
స్త్రీకృతే యః ప్రియం పుత్రం వనం ప్రస్థాపయిష్యతి || 2.12.83 ||

వేదైశ్చ బ్రహ్మచర్యైశ్చ గురుభిశ్చోపకర్షితః |
భోగకాలే మహత్కృచ్ఛ్రం పునరేవ ప్రపత్స్యతే || 2.12.84 ||

నాలం ద్వితీయం వచనం పుత్రో మాం ప్రతిభాషితుం |
స వనం ప్రవ్రజేత్యుక్తో బాధమిత్యేవ వక్ష్యతి || 2.12.85 ||

యది మే రాఘవః కుర్యాద్ వనం గచ్ఛేతి చోదితః |
ప్రతికూలం ప్రియం మే స్యాన్న తు వత్సః కరిష్యతి || 2.12.86 ||

రాఘవే హి వనం ప్రాప్తే సర్వలోకస్య ధిక్కుతం |
మృత్యురక్షమణీయం మాం నయిష్యతి యమక్షయం || 2.12.87 ||

మృతే మయి గతే రామే వనం మనుజపుంగవే |
ఇష్టే మమ జనే శేషే కిం పాపం ప్రతిపత్స్యసే || 2.12.88 ||

కౌసల్యా మాం చ రామం చ పుత్రౌ చ యది హాస్యతి |
దుఃఖాన్యసహతీ దేవీ మామేవానుగమిష్యతి || 2.12.89 ||

కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ మాం చ పుత్రైస్త్రిభిః సహ |
ప్రక్షిప్య నరకే సా త్వం కైకేయి సుఖితా భవ || 2.12.90 ||

మయా రామేణ చ త్యక్తం శాశ్వతం సత్కృతం గుణైః |
ఇక్ష్యాకుకులమక్షోభ్యమాకులం పాలయిష్యసి || 2.12.91 ||

ప్రియం చేద్ భరతస్యైతద్ రామప్రవ్రాజనం భవేత్ |
మా స్మ మే భరతః కార్షీత్ ప్రేతకృత్యం గతాయుషః || 2.12.92 ||

మృతే మయి గతే రామే వనం పురుషపుంగవే |
సేదానీం విధవా రాజ్యం సపుత్రా కారయిష్యసి || 2.12.93 ||

త్వం రాజపుత్రి ధైవేన న్యవసో మమ వేశ్మని |
అకీర్తిశ్చాతులా లోకే ధ్రువః పరిభవశ్చ మే |
సర్వభూతేషు చావజ్ఞా యథా పాపకృతస్తథా || 2.12.94 ||

కథం రథైర్విభుర్యాత్వా గజాశ్వైశ్చ ముహుర్ముహుః |
పద్భ్యాం రామో మహారణ్యే వత్సో మే విచరిష్యతి || 2.12.95 ||

యస్య చాహారసమయే సూదాః కుండలధారిణః |
అహంపూర్వాః పచంతి స్మ ప్రసన్నాః పానభోజనం || 2.12.96 ||

స కథం ను కషాయాణి తిక్తాని కటుకాని చ |
భక్షయన్ వన్యమాహారం సుతో మే వర్తయిష్యతి || 2.12.97 ||

మహార్థవస్త్రసంబద్ధో భూత్వా చిరసుఖోచితః |
కాషాయపరిధానస్తు కథం రామో భవిష్యతి || 2.12.98 ||

కస్యేదం దారుణం వాక్యమేవంవిధమపీరితం |
రామస్యారణ్యగమనం భరతస్యాభిషేచనం || 2.12.99 ||

ధిగస్తు యోషితో నామ శరాః స్వార్థపరాయణాః |
న బ్రవీమి స్త్రియః సర్వా భరతస్యైవ మాతరం || 2.12.100 ||

అనర్థభావేర్థపరే నృశంసే మమానుతాపాయ నివేశితాసి |
కిమప్రియం పశ్యసి మన్నిమిత్తం హితానుకారిణ్యథవాపి రామే || 2.12.101 ||

పరిత్యజేయుః పితరోఽపి పుత్రాన్
భార్యాః పతీంశ్చాపి కృతానురాగాః |
కృత్స్నం హి సర్వం కుపితం జగత్ స్యాద్
దృష్టైవ రామం వ్యసనే నిమగ్నం || 2.12.102 ||

అహం పునర్దేవకుమారరూప -
మలంకృతం తం సుతమావ్రజంతం |
నందామి పశ్యన్నివ దర్శనేన
భవామి దృష్టైవ పునర్యువేవ || 2.12.103 ||

వినా హి సూర్యేణ భవేత్ ప్రవృత్తి -
 రవర్షతా వజ్రధరేణ వాపి |
 రామం తు గచ్ఛంతమితః సమీక్ష్య
 జీవేన్న కశ్చిత్త్వితీ చేతనా మే || 2.12.104 ||

వినాశకామామహితామమిత్రాం
 ఆవాసయం మృత్యుమివాత్మనస్తాం |
 చిరం బతాంకేన ధృతాసి సర్పీ
 మహావిషా తేన హతోఽస్మి మోహత్ || 2.12.105 ||

మయా చ రామేణ సలక్ష్మణేన
 ప్రశాస్తృ హీనో భరతస్త్వయా సహ |
 పురం చ రాష్ట్రం చ నిహత్య బాంధవాన్
 మమాహితానాం చ భవాభిహర్షిణీ || 2.12.106 ||

నృశంసవృత్తే వ్యసనప్రహారిణి
 ప్రసహ్య వాక్యం యదిహోద్య భాషసే |
 న నామ తే తేన ముఖాత్ పతంత్యథో
 విశీర్యమాణా దశనాః సహస్రధా || 2.12.107 ||

న కించిదాహహితమప్రియం వచో
 న వేత్తి రామః పరుషాణి భాషితుం |
 కథం తు రామే హ్యభిరామవాదిని
 బ్రవీషి దోషాన్ గుణనిత్యసమ్మతే || 2.12.108 ||

ప్రతామ్య వా ప్రజ్వల వా ప్రణశ్య వా
 సహస్రశో వా స్ఫుటితాం మహీం వ్రజ |
 న తే కరిష్యామి వచః సుదారుణం
 మమాహితం కేకయరాజపాంసనే || 2.12.109 ||

క్షురోపమాం నిత్యమసత్ప్రియంవదాం
 ప్రదుష్టభావాం స్వకులోపఘాతినీం ।
 న జీవితం త్వాం విషహేఽమనోరమాం
 దిధక్షమాణాం హృదయం సబంధనం ॥ 2.12.110 ॥

న జీవితం మేఽస్తి కుతః పునః సుఖం
 వినాత్మజేనాత్మవతాం కుతో రతిః ।
 మమాహితం దేవి న కర్తుమర్హసి
 స్పృశామి పాదావపి తే ప్రసీద మే ॥ 2.12.111 ॥

స భూమిపాలో విలపన్ననాథవత్
 స్త్రియా గృహీతో హృదయేఽతిమాత్రయా ।
 పపాత దేవ్యాశ్చరణౌ ప్రసారితా -
 వుభావసంప్రాప్య యథాఽఽతురస్తథా ॥ 2.12.112 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
 అయోధ్యాకాండే ద్వాదశః సర్గః ॥